Eduskunta
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
tyv@eduskunta.fi

HE 42/2021 vp

Lausunto hallituksen esityksestä laiksi luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta sekä Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt lausuntoa hallituksen esityksestä, jonka mukaan ehdotetaan säädettäväksi uusi laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta sekä muutettavaksi Harmaan talouden selvitysyksiköstä annettua lakia. Suomen Yrittäjät kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta.

Suomen Yrittäjät pitää tärkeänä, että luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellista asemaa selkeytetään lainsäädännöllä. Kyseessä on luonnontuotealan yritysten jo aiemmin soveltaman aiesopimuksen käytäntöjen kirjaamisesta lakiin, mikä osaltaan selkeyttää alan toimijoiden vastuita ja velvollisuuksia muidenkin kuin aiesopimuksen allekirjoittaneiden yritysten osalta.

Suomen Yrittäjät pitää kannatettavana, että luonnontuotealan yritysten tasapuoliset ja reilut kilpailuedellytykset turvataan. Ulkomaalaisten luonnontuotteiden kerääjien asemaan on oikeutettua kiinnittää huomiota, jotta väärinkäytöksistä ei voi saada perusteetonta kilpailuetua. On myös huomattava, että suomalainen elintarviketeollisuus tarvitsee ulkomaisia luonnontuotteiden kerääjiä. Esitetty laki turvaa reilua kilpailua ja ulkomaisen luonnontuotteiden kerääjän asemaa

Esityksen mukaan ulkomaiset luonnontuotteiden kerääjät eivät olisi työsuhteisia, ellei työsopimuslain mukainen työsuhteen määritelmä täyttyisi. Pidämme tätä lähtökohtaa oikeana: työsuhteen määritelmää ei pidä laajentaa eikä omaan lukuunsa toimivia luonnontuotteiden kerääjiä pidä ulottaa työsuhteen piiriin. Valittu sääntelyratkaisu ei tarkoita kolmannen kategorian luomista työntekijöiden ja yrittäjien välimaastoon, vaan ulkomaalaisten luonnontuotteiden kerääjien asema rinnastuu työoikeudellisesti suomalaisiin luonnontuotteita myyntiin kerääviin henkilöihin.

Ulkomaalaisten luonnontuotteiden kerääjien kategorinen määrittely työsuhteisiksi loukkaisi myös työoikeuden perussystematiikkaa, jossa työsuhteen

olemassaolo ratkaistaan objektiivisin kriteerein. Kuten esityksessä on todettu, luonnontuotteiden keräämisessä voi myös tapauskohtaisesti olla kyse työsuhteesta.

Työsuhteen olemassaolo tarkoittaisi kerääjien kannalta ensinnäkin sitä, ettei luonnontuotteiden keräämisestä saatu tulo olisi tuloverolain 89 §:n mukaisen verovapaata. Työsuhteessa luonnontuotteiden keräämisestä maksettu palkka on ennakkoperintälain mukaista palkkaa, joka on saajalleen veronalaista ansiotuloa. Toiseksi työsuhteessa luonnontuotteiden kerääjä olisi velvollinen tekemään keräystyötä työnantajan johdon ja valvonnan alaisuudessa ilman mahdollisuutta vaikuttaa keräysaikaan ja -paikkaan. Lisäksi on huomattava, ettei kerääjä olisi työsuhteessa vapaa myymään keräämänsä luonnontuotteita eri ostajille. Työsuhteessa tällainen menettely voisi tulla arvioitavaksi työsopimuslain mukaan kiellettynä kilpailutekona.

Esityksessä on myös todettu, että työsuhteen ulottaminen luonnontuotteiden kerääjiin voisi johtaa kerääjien osalta siihen, että he olisivat jatkossa lähetetyn työntekijän asemassa. Tämä olisi valvonnan kannalta haaste ja voisi johtaa ei-toivottuihin tuloksiin.

Suomen Yrittäjät pitää esitettyä lakia yksityiskohdiltaan varsin tarkoituksenmukaisena. Luonnontuotekeruualan toimijan luotettavuutta ja sen selvittämistä koskevien säännösten oikeasuhtaisuus on esityksen perustelujen mukaan asianmukaisesti huomioitu. Kuten esityksessä on todettu, yksittäiset tai pienet laiminlyönnit esimerkiksi verovelvoitteisiin liittyen eivät yleensä osoittaisi luonnontuotekeruualan toimijaa epäluotettavaksi. Lisäksi Työ- ja elinkeinoministeriön päätökseen luonnontuotekeruualan toimijan luotettavuudesta voisi hakea muutosta.

Myös luonnontuotekeruualan toimijan velvollisuuksien laiminlyöntien seuraamuksiin on syytä kiinnittää huomiota. Esityksessä ehdotetaan tiettyjä laiminlyöntejä kriminalisoitaviksi, mikä merkitsee varsin ankaraa seuraamusta. Esityksessä rikosvastuu voi kuitenkin tulla kysymykseen vasta sen jälkeen, kun luonnontuotekeruualan toimija on laiminlyönyt työsuojeluviranomaisen antaman kehotuksen noudattamisen. Esityksen mukainen portaittainen tapa varmistaa lain oikea soveltaminen onkin tarkoituksenmukainen ja oikeasuhtainen.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Albert Mäkelä
Asiantuntija, OTM